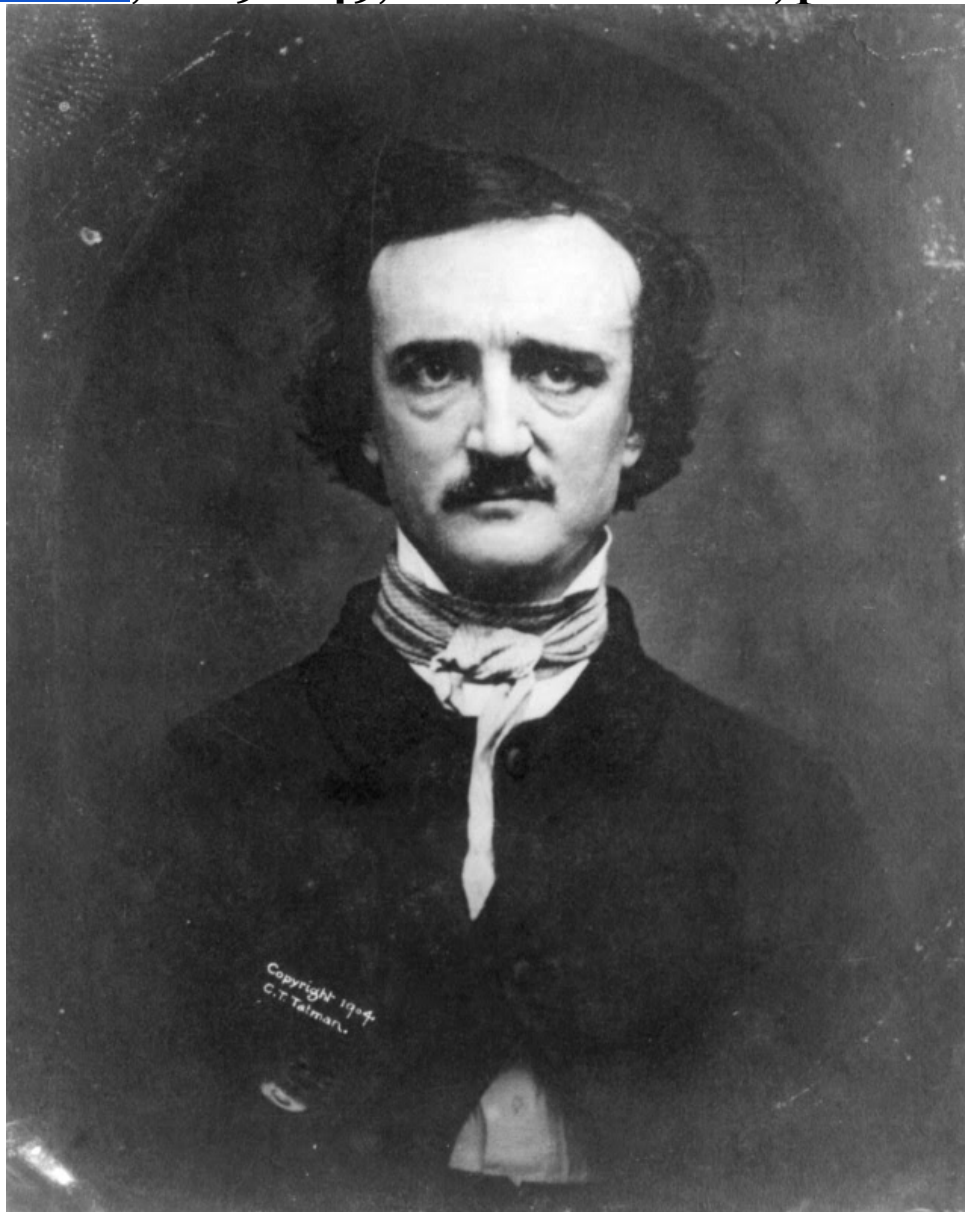

Acei nebuni care au molipsit o lume...

Nebunie și talent, s-a mai vorbit. Selecția de față nu vizează gradul talentului “pacienților”, ci impactul lor asupra umanității “sănătoase”.

PACIENTUL 1

Edgar Allan Poe, 1809-1849, scriitor american, poet

Diagnostic. “tulburare mintală”, un diagnostic precis nu a fost stabilit.

Simptome. Frică de întuneric, pierderi de memorie, mania persecuției, comportament inadecvat, halucinații.

Articolul lui Julio Cortázar, “Viața lui Edgar Poe”, conține o descriere tulburătoare a unuia dintre atacurile bolii scriitorului, când în 1842, având o criză, acesta a făcut o călătorie de la Philadelphia, la New York, atras de amintirea lui Mary Devereaux, fata pe al cărei unchi l-a biciuit odată. Mary era căsătorită, iar Edgar a fost cuprins de dorința absurdă de a afla dacă aceasta își iubește soțul. După mai multe traversări ale râului cu feribotul, întrebând în stânga și-n dreapta de adresa femeii, i-a găsit într-un final casa, unde a făcut scandalul de rigoare, după care a rămas să bea ceai... În cele din urmă, oaspetele a plecat, nu înainte de a ciopârți cu cuțitul ridichile din grădină și de a-i cere bieteii Mary să-i cânte melodia lui preferată. După câteva zile, a fost găsit în padurile din împrejurimi, umblând de colo-colo, cu mintea ratacită.

Istoricul bolii: De la sfârșitul anului 1830, Edgar Poe suferea de depresii frecvente. Abuza de alcool și curând, la acesta, s-a adăugat opiumul. Starea psihică i s-a înrăutățit semnificativ, odată cu boala gravă a tinerei sale soții (s-a căsătorit cu verișoara sa Virginia, când aceasta avea doar treisprezece ani, iar după șapte ani de căsătorie, în 1842, ea s-a îmbolnăvit de tuberculoza și cinci ani mai târziu, a murit). După moartea Virginiei, în cei doi ani care-i mai rămăneau de trăit, Poe s-a îndrăgostit de câteva ori și chiar a încercat, de două ori, să se recăsătorească. Prima încercare a eșuat, din cauza refuzului alesei, speriate de crizele sale, a doua – din cauza absenței mirelui: cu puțin timp înainte de nuntă, Poe s-a îmbătat zdravan. A fost găsit, după cinci zile, într-o tavernă ieftină din Baltimore. Scriitorul a fost internat într-o clinică, unde a murit după alte cinci zile, suferind halucinații teribile. Unul dintre coșmarurile principale ale lui Edgar Poe – moartea în singurătate – în ciuda tuturor măsurilor de precauție, a devenit realitate. Le-a cerut multora angajamentul de a fi cu el în ultima clipă, dar la ora trei dimineața, pe 07 octombrie 1849, nici un apropiat nu a fost langa el. Înainte de moarte, Poe îl chema frenetic pe Jeremy Reynolds, un cercetător de la Polul Nord.

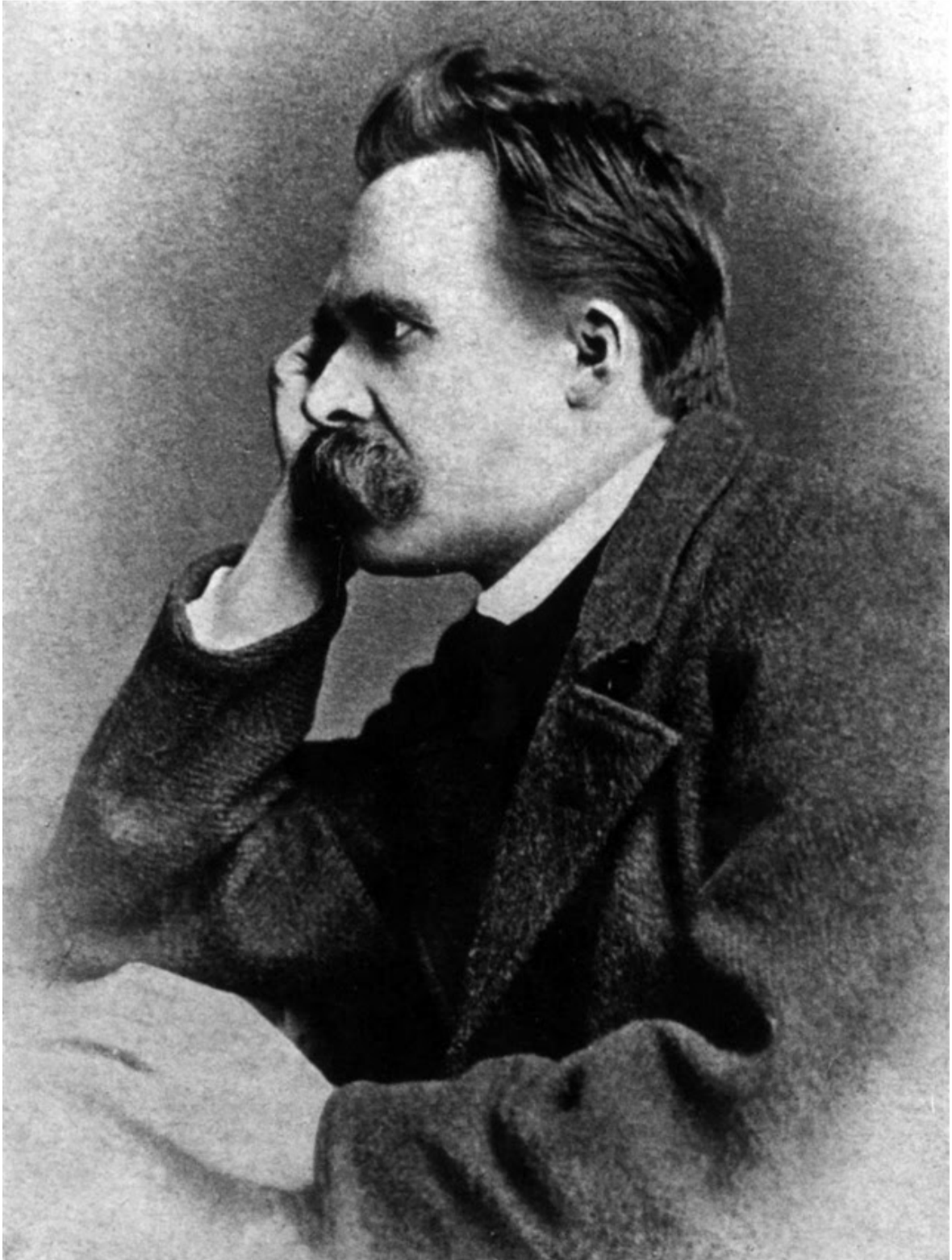
Cu ce ne-a molipsit. Cu două genuri literare, extrem de populare astăzi.

Primul – roman (sau povestire) de groază. O mare influență asupra lui Edgar Allan Poe a avut-o Hoffman, dar romantismul sumbru al lui Hoffman, pentru prima dată, a fost îngroșat, la consistența unui adevărat coșmar – vascos, disperat și foarte sofisticat (“The Tell-Tale Heart”, “Prăbușirea casei Usher”).

Al doilea gen – detectiv. Anume: Monsieur Auguste Dupin, eroul povestirilor lui Edgar Allan Poe (“Crimele din Rue Morgue”, “Misterul lui Marie Roget”), a devenit precursorul personajului Sherlock Holmes (al lui Arthur Conan Doyle), cu metoda sa deductivă.

PACIENTUL 2

Friedrich Wilhelm Nietzsche, 1844-1900, filosof german

Diagnostic. Schizofrenie “mozaicală” - posibil, pe fundal de sifilis.

Simptome. Megalomanie (trimitea scrisori cu textul: “Peste două luni, voi deveni primul om de pe pământ”, a cerut scoaterea de pe pereți a tablourilor, deoarece apartamentul său e un “templu”), tulburări de conștiință (îmbrățișează un cal în centrul orașului, încurcând circulația), dureri severe de cap; comportament inadecvat. În dosarul medical al lui Nietzsche, se notează că pacientul a băut dintr-o cizma propria urină, a emis strigăte incoerente, îl vedea pe paznicul spitalului ca fiind Bismarck, a încercat să baricadeze ușa cu fragmente de sticlă spartă, a adormit pe podea langa pat, a sărit ca un țap, se strâmbă și ridică umărul stâng.

Istoricul bolii. Nietzsche a suferit câteva crize de apoplexie, a suferit dereglări psihice în ultimii 20 de ani din viața (anume în această perioadă, au apărut cele mai importante lucrări ale sale, printre care “Așa grăit-a Zarathustra”), dintre care 11 ani i-a petrecut în spitale de boli mentale; acasă, a fost îngrijit de mama sa. Starea lui s-a deteriorat constant – spre sfârșitul vieții, filozoful putea emite doar fraze simple, de exemplu: “Sunt mort, pentru că sunt prost” sau “Sunt prost, pentru că sunt mort.”

Cu ce ne-a molipsit. Cu ideea de Supraom (paradoxal, anume pe acest om, care sărea viguros ca un țap, îl asociem cu personalitatea liberă, perfectă, deasupra moralei, existentă dincolo de bine și de rău).

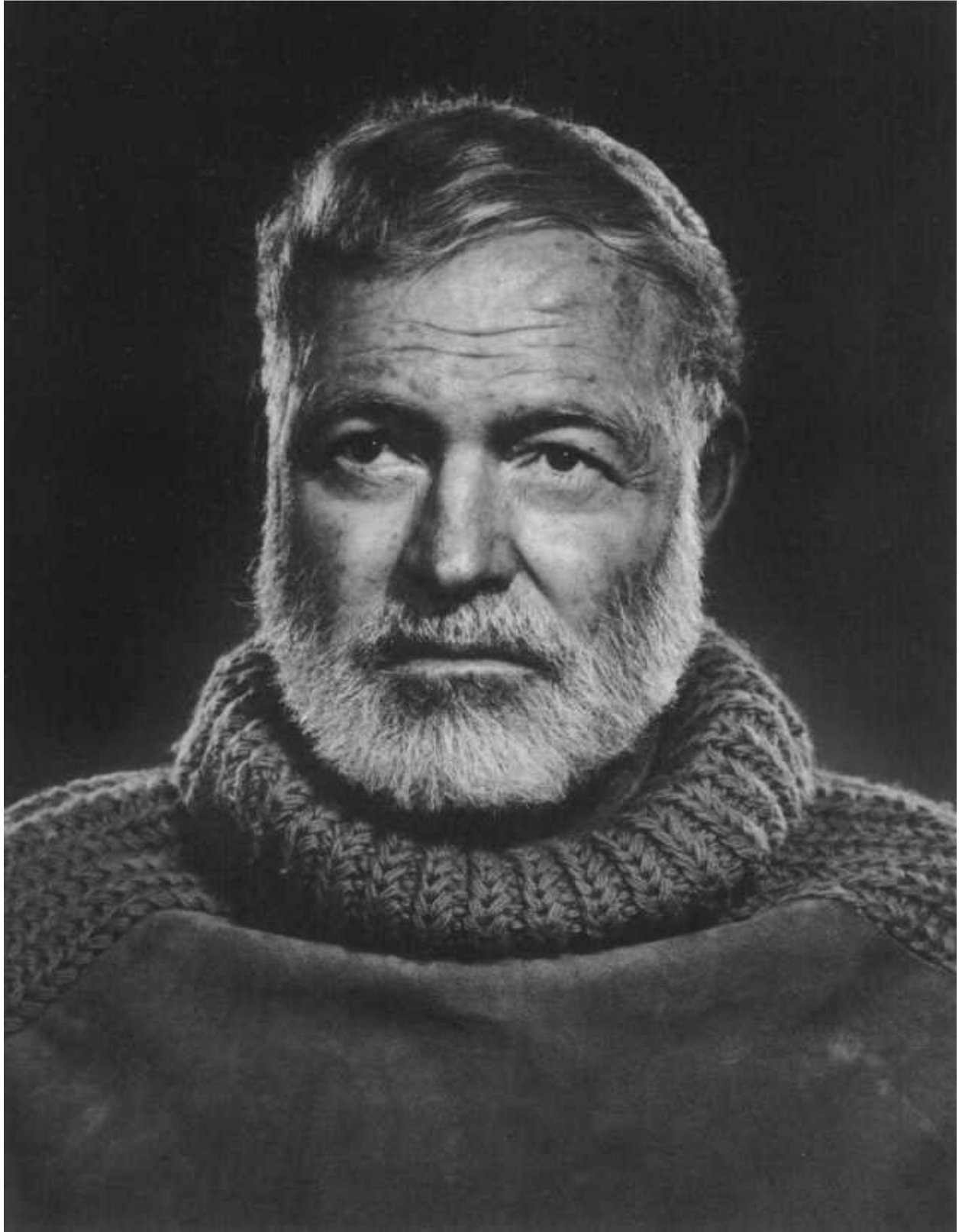
Cu ideea de moralitate nouă (“morală stăpânilor” în schimbul “moralei sclavilor”): o morală sănătoasă trebuie să glorifice și să sporească dorința naturală a omului pentru putere. Orice altă morală este dureroasă și decadentă.

Cu ideologia fascismului: bolnavii și slabii trebuie să moară, cei mai puternici – să învingă.

Cu acceptarea enunțului “Dumnezeu e mort”.

PACIENTUL 3

Ernest Miller Hemingway, 1899-1961, scriitor american

Diagnostic. Depresie acută, tulburări psihice.

Simptome. Tendințe sinucigașe, mania persecuției, crize nervoase.

Istoricul bolii. În 1960, Hemingway a revenit din Cuba , în Statele Unite. Suferea de depresie, teamă și nesiguranță, aproape nu mai putea să scrie și prin urmare, a urmat, în mod voluntar, un tratament la o clinică de psihiatrie. Hemingway a suferit 20 de ședințe cu șocuri electrice; despre aceste proceduri, el a spus: “Medicii care ma tratau cu șocuri electrice, nu înțeleg scriitorii... Ce sens avea să-mi distrugă creierul și să-mi șteargă memoria, care este capitalul meu, aruncându-mă la marginea vieții? A fost un tratament genial, doar că au pierdut pacientul”. La ieșirea din clinică, Hemingway s-a convins că tot nu poate să scrie și a făcut prima încercare de sinucidere, dar rudele au reușit să-l oprească. La cererea soției, a făcut un al doilea ciclu de tratament, dar intențiile nu și le-a schimbat. La câteva zile după întoarcerea din spital, s-a împușcat în cap.

Cu ce ne-a molipsit. Cu boala “generației pierdute”. Hemingway, ca și tovarășul său de epocă, Remarque, se referea la o generație specifică, trecută printr-un război concret, dar termenul a fost mult prea tentant și convenabil și de atunci, fiecare generație găsește un motiv să se considere pierdută.

Cu o nouă tehnica literară, “metoda iceberg”- atunci când un text zgârcit, comprimat și incolor implică un subtext generos și sfâșietor.

Cu un nou model de “macho-ism”, încorporat în creație și în viață. Eroul lui Hemingway este un luptător taciturn și aspru, care înțelege că lupta este inutilă, dar se luptă până la capăt. Cel mai intransigent macho al lui Hemingway este probabil pescarul Santiago (“Bătrânul și Marea”), în gura căruia Marele Hem a pus fraza: “Omul nu este creat să sufere o înfrângere. Omul poate fi distrus, dar nu învins”. Hemingway însuși a fost vânător, soldat, atlet, marinar, pescar, călător, laureat al premiului Nobel, cu un corp plin de cicatrici. Spre marea dezamăgire a multora, nu a luptat până “la capăt”. Cu toate acestea, scriitorul nu și-a compromis idealurile. “Un barbat nu are dreptul să moară în pat. Fie - în luptă, fie - cu un glonț în frunte”.

PACIENTUL 4

John Forbes Nash, născut în 1928, matematician american, laureat al Premiului Nobel. Cunoscut publicul larg datorită filmului lui Ron Howard, "A Beautiful Mind"

***Diagnostic.** Schizofrenie paranoică.*

Simptome. Mania persecuției, idei obsesive, delir, probleme de autoidentificare, conversații cu interlocutori inexistenți.

Istoricul bolii. În 1958, revista Fortune l-a numit pe Nash steaua în ascensiune a Americii în “noua matematică”. În același an, i-au apărut primele simptome ale bolii. În 1959, Nash a fost demis de la locul de muncă și plasat într-o clinică psihiatrică, într-o suburbie din Boston (McLean Hospital), pentru tratament obligatoriu. După chimioterapie, starea lui s-a îmbunătățit oarecum, a fost externat și împreună cu soția, a plecat în Europa, unde a încercat să se stabilească, cu statutul de “refugiat politic”. I-a fost refuzat azilul politic și după un timp, a fost deportat din Franța în Statele Unite. Familia s-a stabilit în Princeton . John Nash nu lucra, iar boala a progresat rapid. În 1961, el a fost internat în Trenton State Hospital, New Jersey, unde a făcut un tratament cu insulină. Cu toate acestea, după externare, Nash a fugit din nou în Europa, părăsindu-și soția și copilul (în 1962, a divorțat, dar fosta soție, Alicia Lard, a continuat să-l ajute).

La întoarcerea în SUA, Nash a fost de acord să ia, în mod regulat, medicamente antipsihotice, iar starea lui s-a îmbunătățit într-atât, încât colegii săi au aranjat să lucreze la Universitatea Princeton. Dar, după un timp, a refuzat tratamentul, de teama că medicamentele i-ar putea afecta abilitățile mentale și munca științifică – starea i s-a agravat din nou.

Timp de mulți ani, Nash făcea vizite la Princeton , scriind pe table formule de neînțeles și vorbind cu “vocile”... Studenții și profesorii s-au obișnuit cu el, cum te-ai obișnui cu o fantomă inofensivă, iar Nash - spre surprinderea tuturor - și-a revenit și s-a reapucat de matematică.

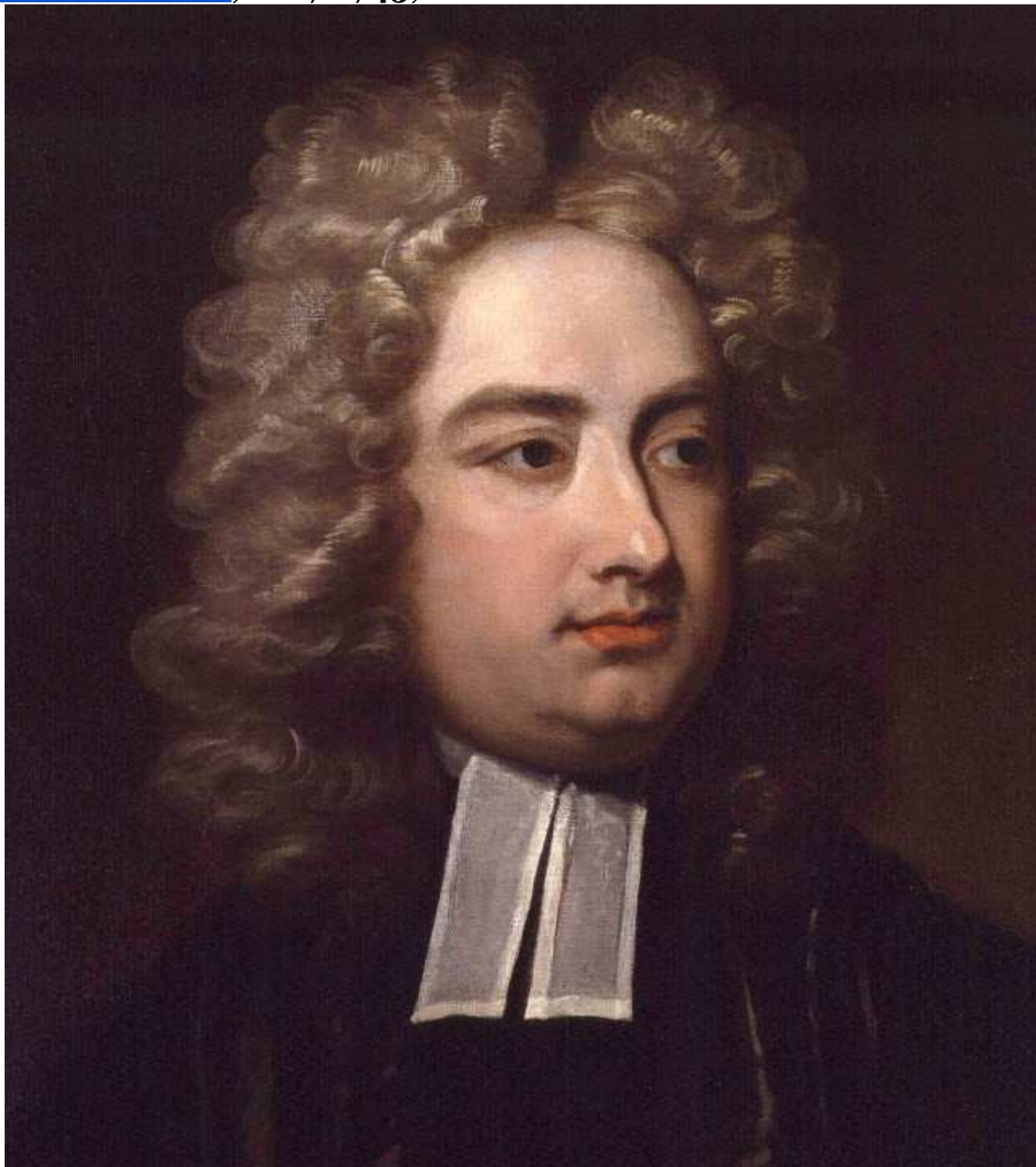
În 1994, la 66 de ani, John Nash (împreună cu Reinhard Zelteneom și John Harsanyi) a câștigat Premiul Nobel pentru economie “pentru analiza echilibrului în teoria jocurilor noncooperatiste”.

În 2001, s-a recăsătorit cu Alicia Lard.

Cu ce ne-a molipsit. Cu noua abordare științifică la teoria economică a jocurilor și a așa-numitei matematici a concurenței: Nash a refuzat scenariul standard “câștigător – pierzător” și a construit un model matematic în care cele două părți concurente doar pierd din cauza rivalității continue. Acest scenariu a fost numit convențional “echilibrul lui Nash”: jucătorii păstrează echilibrul, căci orice schimbare le-ar putea înrăutăți situația. Cercetările lui Nash în domeniul teoriei jocului au fost utilizate pe scară largă de către americani în timpul Războiului Rece.

PACIENTUL 5

Jonathan Swift, 1667-1745, scriitor irlandez

***Diagnostic.** Boala Pick sau boala Alzheimer – experții nu au ajuns încă la o concluzie unanimă.*

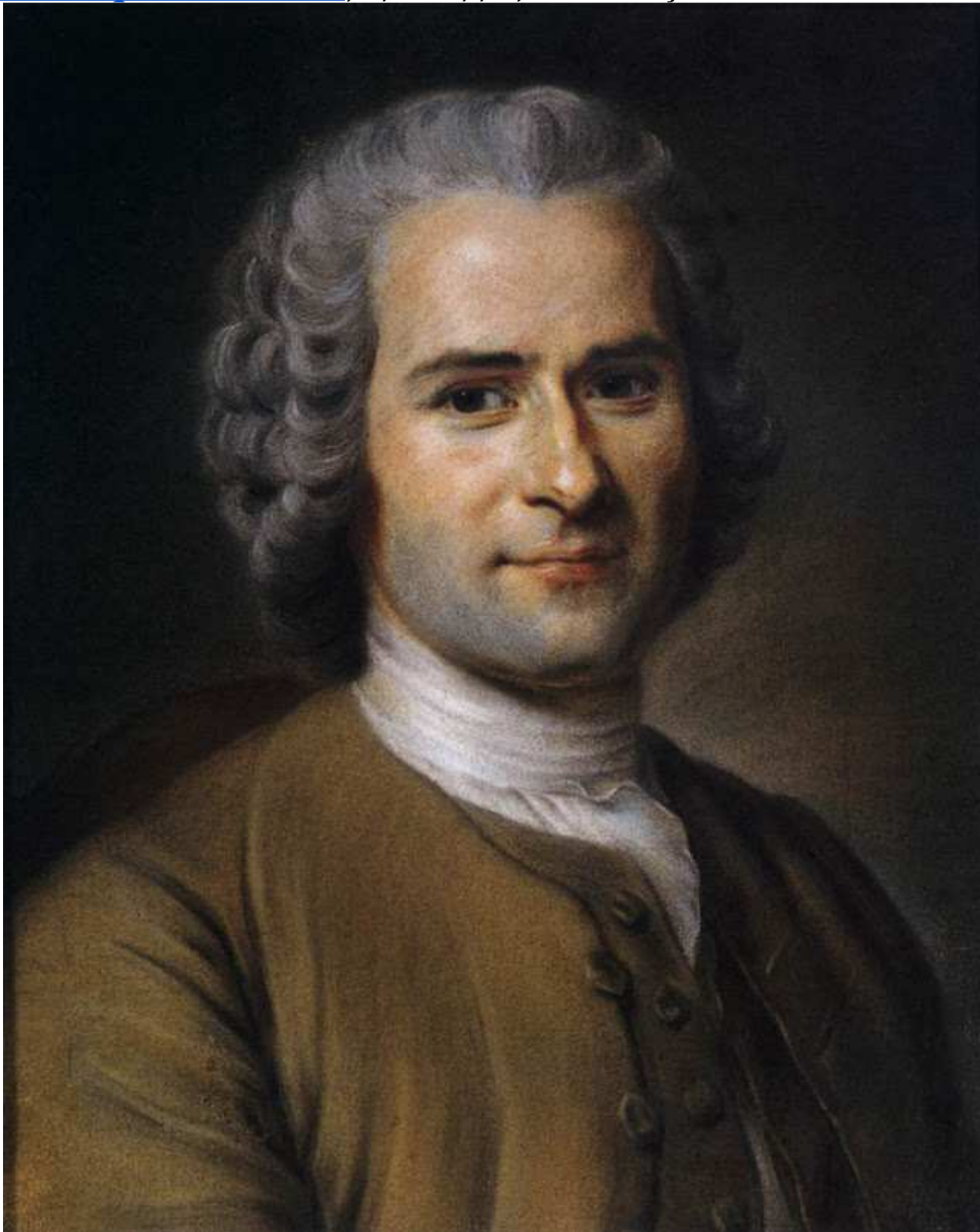
Simptome. Amețeli, dezorientare în spațiu, pierderi de memorie, incapacitatea de a recunoaște oamenii și obiectele din jur, incapacitatea prinderii sensului vorbirii umane.

Istoricul bolii. O creștere treptată a simptomelor, până la demență deplină la sfârșitul vieții.

Cu ce ne-a molipsit. Cu o nouă formă de satiră politică. “Călătoriile lui Gulliver”, cu siguranță, nu este prima viziune sarcastică a unui intelectual luminat asupra lumii, dar inovația, aici, nu constă în viziune, ci - în optică. În timp ce alți sarcaștici priveau viața printr-o lupă sau un telescop, decanul Catedralei Sf. Patrick și-a meșterit, în acest scop, un obiectiv cu o sticlă curbată. Ulterior, de acest obiectiv, s-au folosit cu plăcere scriitori precum Gogol - pe care-l vom găsi, de asemenea, în acest “salon”.

PACIENTUL 6

Jean-Jacques Rousseau, 1712-1778, scriitor și filosof francez

Diagnostic. Paranoia.

Simptome. Mania persecuției.

Istoricul bolii. Ca rezultat al conflictului dintre scriitor și biserică/guvern (la începutul anilor 1760, după apariția cărții “Emile, sau despre educație”), a început inerenta suspiciune a lui Rousseau, care a căpătat forme extrem de dureroase. Își imagina conspirații peste tot, ducea o viață ascetică și nicăieri nu zăbovea prea mult timp, crezând că toți prietenii și cunoscuții fie complotează împotriva sa, fie îl suspectează de ceva (de exemplu, Rousseau a crezut că gazdele dintr-un castel, unde era în vizită, îl consideră vinovat de otrăvirea unui servitor, care tocmai a decedat și a cerut autopsierea cadavrului, pentru a-și demonstra nevinovăția).

Cu ce ne-a molipsit.

- Cu reforma pedagogică. Manualele moderne de creștere a copiilor, în multe privințe, îl repetă pe “Emile...”:

- 1) în loc de metoda “represivă” de educație, Rousseau propunea încurajarea și afecțiunea;
- 2) el considera că un copil trebuie să fie liber de tocirea mecanică a unor fapte seci și trebuie să i se explice totul în exemple vii și numai atunci când copilul este pregătit psihic, să accepte informația nouă;
- 3) Rousseau considera că sarcina pedagogiei e să dezvolte talentele naturale și nu să corecteze personalitatea;
- 4) pedeapsa, după Rousseau, ar trebui să fie o consecință naturală a comportamentului copilului și nu o manifestare a celui puternic asupra celui slab;
- 5) mamelor, Rousseau le recomanda să-și alăpteze singure copiii și nu să-i predea doicilor;
- 6) Rousseau pleda chiar împotriva scutecelor, care îngădesc libertatea mișcărilor copilului.

- Cu un nou tip de erou literar și cu noi tendințe literare. Ființa cu suflet minunat, “sălbaticul” sensibil, ghidat nu de rațiune, ci - de simțire (o simțire de înaltă morală) a fost generat de imaginația lui Rousseau și s-a dezvoltat, în continuare, a crescut și s-a învechit în cadrul sentimentalismului și romantismului.

- Cu ideea unui stat democratic (care rezultă direct din lucrarea “Contractul social”).

- Cu revoluția (anume “Contractul Social” îi inspira pe luptătorii pentru idealurile Revoluției Franceze. Rousseau însuși, în mod ironic, nu a fost niciodată un susținător al unor astfel de măsuri radicale.

PACIENTUL 7

Nikolai Vasilievici Gogol, 1809-1852, scriitor rus

Diagnostic. Schizofrenie, psihoză periodică.

Simptome. Halucinații vizuale și auditive, perioade de apatie și letargie (până la imobilitatea totală și incapacitatea de a răspunde la stimuli externi), alternate cu accese de surescitare, stări depresive, ipohondrie în formă acută (marele scriitor era convins că toate organele din corpul său sunt oarecum amestecate, iar stomacul este “cu susul în jos”), claustrofobie.

Istoricul bolii. Manifestări ale schizofreniei l-au urmărit pe Gogol întreaga viață, dar în ultimul an, boala a progresat în mod semnificativ. Pe 26 ianuarie 1852, a murit de febră tifoidă sora unui prieten apropiat (Ekaterina Khomyakova) și acest lucru i-a cauzat scriitorului cel mai puternic atac de ipohondrie (“Am fost invadat de teama de moarte”, se plângea el). Gogol s-a retras în rugăciuni neîntrerupte, aproape a refuzat să mai mănânce, plângându-se de slăbiciune și stare generală proastă, susținea că e grav bolnav - deși, doctorii nu i-au diagnosticat nici o boală, cu excepția unei mici tulburări gastro-intestinale. În noaptea de 11 spre 12 februarie, scriitorul și-a ars manuscrisele (a doua zi dimineață, a explicat că a fost împins de diavol), iar starea lui s-a deteriorat în mod constant. Tratatamentul (nu prea profesionist, în acele timpuri: lipitori în nări, învelirea în cearșafuri ude) nu a dat rezultate și pe 21 februarie 1852, scriitorul a murit. Adevărata cauză a morții sale a rămas neclară, există ipoteze diverse – de la otrăvire cu mercur, până la obligații contractuale față de necuratu’. Cu toate acestea, cel mai probabil, Gogol s-a epuizat nervos și fizic.

Cu ce ne-a molipsit. Cu dragostea specifică pentru omul mărunț, constând din jumătate dezgust, jumătate milă.

PACIENTUL 8

Guy de Maupassant, 1850-1893, scriitor francez

Diagnostic. Paralizie cerebrală progresivă.

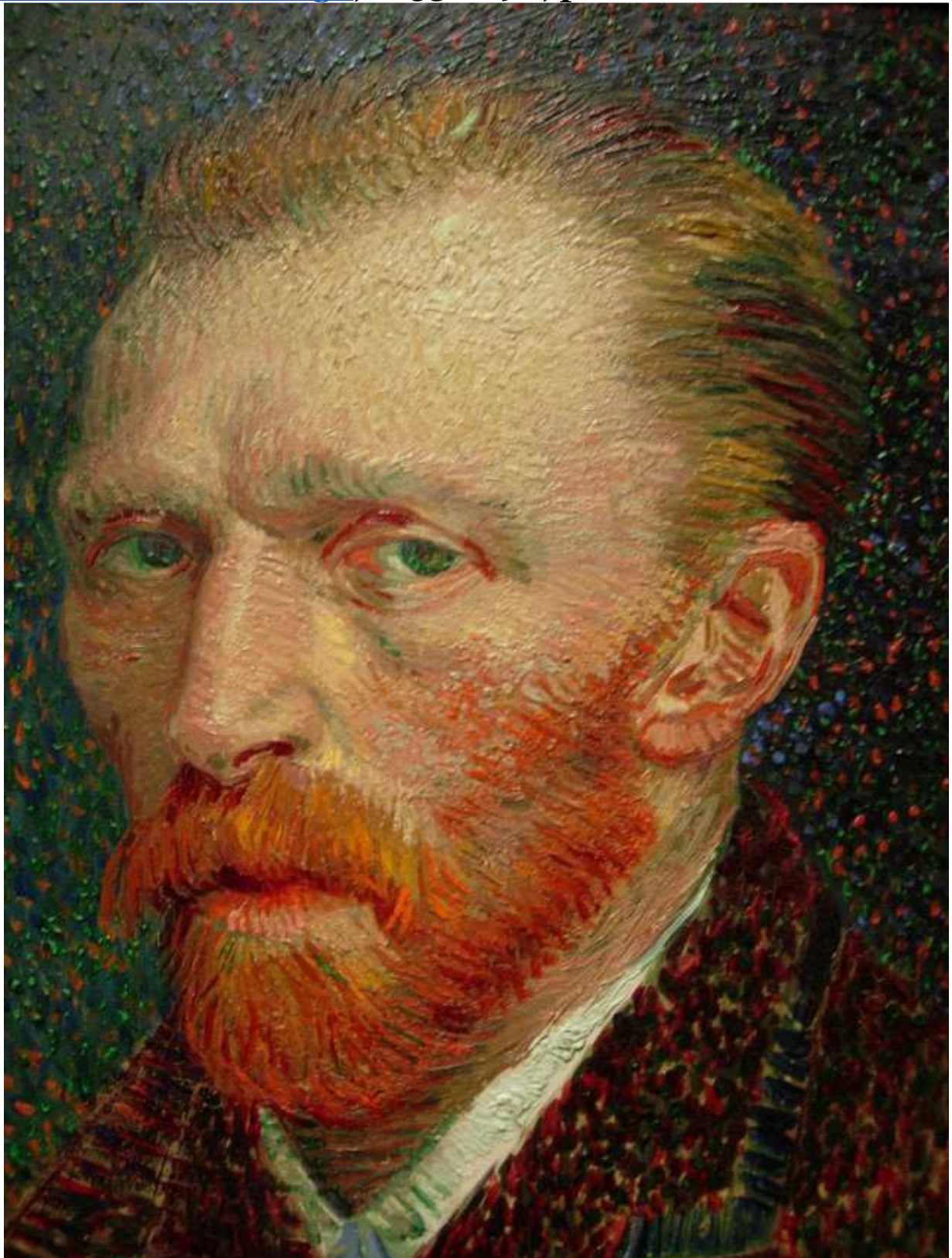
Simptome. Ipohondrie, tendințe sinucigașe, convulsii, delir, halucinații.

Istoricul bolii. De-a lungul vieții, Guy de Maupassant a suferit de ipohondrie: îi era foarte frică să nu înnebunească. Din 1884, Maupassant a avut primele crize nervoase și halucinații. Într-o stare de excitare nervoasă extremă, a avut două tentative de suicid (o dată - cu un revolver, a doua – cu ajutorul unui cuțit de hârtie, ambele eșuate). În 1891, scriitorul a fost internat la clinica doctorului Blanche, în Passy, unde a trăit în stare semiconștientă, până la moarte.

Cu ce ne-a molipsit. Cu fiziologismul și naturalismul (inclusiv, erotic) în literatură. Cu necesitatea de a lupta cu societatea de consum lipsită de suflet.

PACIENTUL 9

Vincent Willem van Gogh, 1853-1890, pictor olandez

Diagnostic. Schizofrenie.

Simptome. Halucinații vizuale și auditive, convulsii, accesuri de agresivitate, alternate cu bucurie nemotivată, tendințe sinucigașe.

Istoricul bolii. În ultimii trei ani din viață, boala artistului progresează mult. În timpul unei crize, face celebra intervenție chirurgicală, tăindu-și lobul stâng și partea de jos a urechii, pe care le ambalează într-un plic și le trimite iubitei lui, ca suvenir. Van Gogh a fost internat într-un spital de boli mentale din Arles, apoi la Saint-Remy și Auvers-sur-Oise. Artistul a fost conștient de boala sa ("Trebuie, fără echivoc, să mă adaptez rolului de nebun", declara într-una din scrisorile sale). Până la moarte, a continuat să lucreze, în ciuda lipsei complete de interes a cumpărătorilor pentru lucrările sale, a dus o viață de cerșetor înfometat (conform unor mărturii, în timpul lucrului, își mânca - uneori - vopselele). Anume în timpul "nebuniei", au fost create "[Cafeneaua de noapte](#)", "[Câmp de grâu cu ciori](#)", "[Noapte cu stele](#)". Pe 27 iulie 1890, Van Gogh s-a rănit mortal, împușcându-se cu un pistol.

Cu ce ne-a molipsit. Cu înțelegerea faptului că valoarea artistică a unei opere este foarte relativă: Cerșetorul nebun, care mângălea flori de floarea-soarelui strâmbe, a devenit - post-mortem - un campion al vânzării la licitație.

Cu animația. Modul creativ al lui Van Gogh (culori strălucitoare, scene dinamice, realitate distorsionată grotesc, atmosferă de coșmar sau vis fericit de copil) a pus baza a numeroase lucrări ale artiștilor contemporani-animatori.

PACIENTUL 10

Serghei Alexandrovici Esenin, 1895-1925, poet rus

Diagnostic. Psihoză maniaco-depresivă.

Simptome. Mania persecuției, izbucniri bruște de furie, comportament inadecvat (poetul zdrobea mobilier în public, spargea oglinzi și veselă, strigând insulte).

Istoricul bolii. Datorită crizelor repetate - provocate, de regulă, de consumul excesiv de alcool - Esenin a urmat, în câteva rânduri, tratamente în spitale de psihiatrie, în Franța și Rusia. Dar tratamentele, din păcate, nu au dat rezultate. După o lună de la externarea din clinica profesorului Gannushkin, Esenin s-a sinucis, spânzurându-se de țeava sistemului de încălzire, în hotelul "Angleterre" din Leningrad . În 1970, a existat o versiune de asasinare a poetului, cu inscenarea sinuciderii, dar această versiune nu a fost dovedită.

Cu ce ne-a molipsit. Cu intonații noi. Esenin a făcut din isterie normă stilistică, cu lacrimi și suspine, iubire de sat și de oameni ai satului.

Cu genul romantismului huliganic urban.

După un articol de Anna Starobinets, de pe [Русский Пенопмеп](#)